

بررسی تاثیرگذاری معیار مبتنی بر فروش در تعیین پاداش های نقدی هیات مدیره با افزایش تخصص حسابرسان

خلیل دهقان

کارشناسی ارشد حسابداری، حسابرسان ارشد دیوان محاسبات
آدرس ایمیل نویسنده: Khdehqan@gmail.com

چکیده

هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی تاثیرگذاری معیار مبتنی بر فروش در تعیین پاداش های نقدی هیات مدیره با افزایش تخصص حسابرسان بوده است. در این راستا پس از بررسی توصیفی اولیه متغیرهای تحقیق، با کمک دو فرضیه و با استفاده از مدل های رگرسیونی چندگانه به روش دادههای تابلویی، موضوع مورد ارزیابی قرار گرفته است. یافته های فرضیه اول پژوهش نشان می دهد با افزایش تخصص حسابرسان میزان تاثیرگذاری معیار مبتنی بر سود در تعیین پاداش های نقدی هیات مدیره افزایش مییابد. همچنین نتایج آزمون فرضیه دوم تحقیق بیانگر آن است با افزایش تخصص حسابرسان میزان تاثیرگذاری معیار مبتنی بر فروش در تعیین پاداش های نقدی هیات مدیره افزایش مییابد.

واژه های کلیدی: پاداش های نقدی هیات مدیره، تخصص حسابرسان، معیار مبتنی بر سود

مقدمه

گسترش روز افزون واحدهای اقتصادی، توسعه فناوری ارتباطات و وجود تضاد منافع، نیازهای نظارتی را به وجود می آورد. مسئله جهانی شدن اقتصاد و انقلاب اطلاعات، کنترل را حتی از دست دولت ها خارج کرده است. این شرایط موجب شده حرفه حسابرسی به تدریج تلاش کند تا از قافله عقب نماند و همگام با تغییرات فناوری در راستای نیازهای جامعه حرکت کند. در این محیط، استفاده کنندگان برای تصمیم گیری به اطلاعات مختلفی از جمله اطلاعات مالی درباره بنگاه های اقتصادی نیاز دارند. صورت های مالی به عنوان مهمترین مجموعه اطلاعات مالی محسوب می شود. اما مسئله مهم تردید در مورد قابلیت اتکای اطلاعات مزبور است که از تضاد منافع سرچشمه می گیرد. علاوه بر تضاد منافع مسائل دیگری از قبیل عدم دسترسی مستقیم استفاده کنندگان به اطلاعات موجب تقاضا برای خدمات حسابرسی مستقل شده است. در واقع نقش حسابرسی ارزیابی کیفیت اطلاعات برای استفاده کنندگان است (یعقوب نژاد و امیری، ۱۳۸۸). به دنبال رسوایی های مالی شرکتی و بحرانهای مالی طی دو دهه اخیر، انگشت اتهام تا حدودی به سمت حسابرسان و کیفیت حسابرسی نشانه رفته است. در پاسخ به این رویدادها، از یک طرف، قانون گذاران تغییراتی را در دستور کار قرار دارند. برای مثال، قانون ساربنز آکسلی (۲۰۰۲) در آمریکا وضع شد تا به بی نظمی های گزارشگری مالی سر و سامان دهد و تحولاتی در زمینه حاکمیت شرکتی انگلستان رخ داد. از طرف دیگر، سیاستگذاران بار دیگر بر روی اهمیت حسابرسی مؤثر و کارآمد به عنوان یکی از مؤلفه های کلیدی بازارهای سرمایه کارا تمرکز نمودند و تلاش هایی را برای شناسایی محرکهای کلیدی کیفیت حسابرسی انجام دادند. لذا بررسی عواملی که می تواند کیفیت حسابرسی را تحت تاثیر قرار دهد، از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

تعریف مساله و مبانی نظری تحقیق

وجود اطلاعات مالی شفاف و قابل اتکا که محصول یک سیستم گزارشگری جامع و مناسب می باشد، از ارکان اصلی ارزیابی وضعیت و عملکرد یک شرکت و تصمیم گیری در مورد مبادله اوراق بهادار منتشره از سوی آن به حساب می آید. در جوامع حرفه ای امروز، از دید استفاده کنندگان، اطلاعاتی قابل اتکا تلقی می شوند که یک سازمان مستقل بر فرآیند گزارشگری شرکت ها و مرکز ثقل این فرآیند، یعنی صورت های مالی نظارت نماید. نمونه ای از این گونه سازمان های مستقل، موسسه های حسابرسی می باشند که عمدتاً در واحدهای تجاری، ساختار کنترل داخلی واحد گزارشگر و محصول نهایی این سیستم کنترل داخلی، یعنی صورت های مالی را مورد بررسی و نظارت قرار می دهند. بدیهی است با توجه به جایگاه و نقش موسسه های حسابرسی در تصمیمات استفاده کنندگان، استقلال واقعی حسابرسان و کیفیت گزارش موسسه های حسابرسی که به عنوان عوامل کلیدی در تهیه گزارش های حسابرسی قلمداد می شوند. رسوایی های مالی اخیر در سطح جهان، از انرون و ورلدکام در آمریکا تا پارلامنت در اروپا، نگرانی هایی را در رابطه با قابلیت اتکای صورتهای مالی ایجاد کرده است. در حالی که مسئولیت اصلی تهیه صورتهای مالی بر عهده مدیریت شرکت است اما در پی این وقایع انگشت اتهام به سوی حسابرسان نشانه رفته است. تلقی عموم این است که فقدان استقلال و کیفیت ضعیف گزارش حسابرسی موجب وقوع چنین وقایعی شده است. در پی این وقایع، قانون گذاران و تدوین کنندگان استانداردهای حسابداری سعی در تدوین قوانینی داشتند تا کیفیت گزارش حسابرسی را بهبود بخشند.

ایجاد شرکت های سهامی و بروز تضاد منافع بین مالکان و مدیران، ضرورت تدوین راهکارهای علمی برای از بین بردن این تضاد منافع را به همراه داشته است. بدین صورت پرداخت پاداش به عنوان یکی از راهکارهای علمی مطرح شده است. از سوی دیگر، موضوع مورد بحث دیگر نوع پاداشی است که بتواند این تضاد را کاهش دهد. مبدأ تئوری نمایندگی را می توان در تئوری قراردادهای جستجو کرد، به این دلیل که شرکت های سهامی از انعقاد قراردادهای میان گروه های مختلف ذینفع سهامداران، مدیران، کارکنان و اعتباردهندگان تشکیل شده اند. قرارداد شرکت با مدیر یکی از مهم ترین قراردادها است، چرا که خود باعث انعقاد قراردادهای دیگر با گروه های ذینفع می شود و می تواند بر شرایط قراردادهای دیگر اثر بگذارد. مدرس سبزواری (۱۳۷۳) بیان نموده است که برای کاهش تضاد نمایندگی، این قرارداد مهم "مالکان-مدیران" پاداش راه حل اصلی است. بر اساس اسن اعتقاد در صورت استقرار الگوی مناسب بر پرداخت پاداش، مدیران در جهت منافع سهامداران و وام دهندگان فعالیت می

کنند. دلیل اصلی طرح پاداش این است که باید به مدیران به خاطر مسئولیت های سازمانی که بر عهده دارند، پاداش داد و انگیزه لازم را برای عملکرد بهتر در آنان ایجاد کرد (مدرس سبزواری، ۱۳۷۳). در عمل از طرح های مختلفی برای پرداخت پاداش به مدیر استفاده می شود که طرح پاداش مبتنی بر عملکرد یکی از انواع آن است. در این طرح ها از روش های مختلفی از قبیل مبنای حسابداری، اقتصادی، تلفیقی و مدیریت مالی می توان استفاده نمود (آذربایجانی و همکاران، ۱۳۹۰).

معمولاً اجزای تشکیل دهنده حقوق و پاداش مدیران بر اساس دو معیار سنتی عملکرد یعنی سود خالص و قیمت سهام پرداخت میشود. بر اساس مبنای نظری پاداش میتوان پیشبینی کرد که درصد هر یک از این شاخص ها در برنامه حقوق و پاداش مدیران به عامل نسبی، که مدیر تصمیم خنود را در آن محدوده اتخاذ مینماید و نیز افق زمانی بستگی دارد (اسکات، ۲۰۰۶). وظیفه حسابداری و گزارشگری مالی در کاهش خطر اخلاقی نیز ارائه یک شاخص ارزیابی عملکرد دقیق و حساس است (مهرانی و همکاران، ۱۳۹۴). از دید اسکات (۲۰۰۶)، مقصود از دقت، انحراف معیار سنجش عملکرد و مقصود از حساسیت، نرخ یا درصدی است که ارزش مورد انتظار این معیار سنجش در برابر کار یا تلاش مدیر واکنش نشان میدهد. بنابراین هر چه قدر مقدار نوسان و خطا در سنجش عملکرد (سود خالص) کمتر و حساسیت آن در مقابل کار یا تلاش مدیر بیشتر باشد، در یک قرارداد مطلوب، نسبت سود خالص به قیمت سهام، بیشتر خواهد بود (پارسائیان، ۱۳۸۸). معیارهای مبتنی بر حسابداری یعنی سود حسابداری، معیار بهتری در برنامه های پاداش است و از دقت بیشتری برخوردار است، زیرا مستقل از نوسانات و اختلالات برون سازمانی که خارج از کنترل مدیر هستند، به شرطی گنج فارغ از دستکاری و مدیریت سود و انگیزه های فرصت طلبانه ای باشند که سبب کاهش دقت سود می شوند (پاندر و پوتک^۱، ۲۰۱۴؛ ذکر یا^۲، ۲۰۱۲).

فرناندو و سوارنانجان^۳ (۲۰۱۷) به بررسی تاثیر کیفیت حسابرسی بر اجزای پاداش نقدی هیات مدیره پرداختند. آنها بدین منظور به بررسی شرکت های آمریکایی طی سال های ۱۹۹۲ الی ۲۰۱۵ پرداختند. در تحقیق آن ها از میزان تخصص حسابرس^۴ به عنوان معیار کیفیت حسابرسی استفاده شده است. نتایج تحقیق آن ها نشان داد که با بهبود تخصص حسابرس، معیارهای پاداش بر مبنای سود در تعیین پاداش نقدی هیات مدیره وزن بیشتری خواهند داشت. همچنین به بیان آن ها با بهبود تخصص حسابرس، معیارهای پاداش بر مبنای درآمد فروش در تعیین پاداش نقدی هیات مدیره وزن بیشتری خواهند داشت. آن ها در ادامه بیان نمودند که با بهبود تخصص حسابرس، سطوح حقوقی اعضای هیات مدیره در تعیین پاداش نقدی هیات مدیره کاهش می یابند. سرانجام تحقیق آن ها نشان داد که تاثیر تاثیر تخصص حسابرس بر وزن سود، درآمد و سطوح حقوق دریافتی در تعیین میزان پاداش هیات مدیره بعد از تصویب قانن سابق آکسلی^۵ کاهش یافته است. بنابراین با توجه به مبنای نظری فوق این سوال مطرح می شود که آیا کیفیت حسابرسی بر اجزای پاداش نقدی هیات مدیره در شرکت های فعال در بورس و فرابورس اوراق بهادار کشور تاثیرگذار است؟ با توجه به عدم بررسی تجربی سوال مطرح شده فوق؛ تحقیق حاضر سعی در بررسی رابطه بین کیفیت حسابرسی و اجزای پاداش نقدی هیات مدیره دارد.

کیفیت گزارش حسابرسی: کیفیت گزارش حسابرسی بر این موضوع دلالت دارد که حسابرسان تحریف های موجود در صورت های مالی را کشف و گزارش کرده باشند. در این پژوهش، کیفیت گزارش حسابرسی حاصل جمع دو احتمال به شرح زیر می باشد: اولاً، حسابرسان انحراف های موجود در صورت های مالی را کشف کرده باشند (شایستگی) و ثانیاً، انحراف های کشف شده را گزارش کرده باشند (استقلال).

پاداش هیئت مدیره: بر مبنای ماده ۱۳۴ قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷، در صورتیکه در اساسنامه پیش بینی شده باشد، مجمع عمومی می تواند مطابق با ماده ۲۴۱ همین قانون، نسبت معینی از سود خالص سالانه شرکت را به عنوان پاداش به اعضای هیئت مدیره تخصیص دهد؛ با این شرط که میزان پاداش در نظر گرفته شده برای مدیران نباید در شرکتهای سهامی عام از ۵

¹ Pandher & Pathak

² Zakaria

³ Fernando & Thevaranjan

⁴ Auditor specialization

⁵ Sarbanes-Oxley Act (SOX)

درصد سودی که در همان سال به صاحبان سهام پرداخت می شود و در شرکتهای سهامی خاص از ۱۰ درصد سودی که در همان سال به صاحبان سهام پرداخت میشود، تجاوز کند. همچنین اعضای غیر موظف هیئت مدیره حق ندارند به جز آنچه در این ماده پیش بینی شده است، در قبال سمت مدیریت خود بطور مستمر یا غیر مستمر بابت حقوق یا پاداش یا حق الزحمه وجهی از شرکت دریافت کنند.

کیفیت حسابرسی

کیفیت حسابرسی به طور خاص یک مفهوم پیچیده و چند وجهی است که تعاریف مختلفی از آن ارائه شده است. دی آنجلو (۱۹۸۱): کیفیت حسابرسی را ارزیابی بازار از احتمال این موضوع تعریف کرده است که حسابرس اولاً تحریف های با اهمیت را کشف کند و ثانیاً تحریف کشف شده را گزارش نماید.

همچنین دی آنجلو تأکید کرده که حسابرسی که موارد نادرست را کشف و گزارش نماید، حسابرس مستقل به معنای واقعی کلمه است. بنابراین طبق تعریف دی آنجلو، کیفیت حسابرسی، افزایش توانایی حسابرسی در کشف تحریف های حسابداری و ارزیابی توانایی و استقلال حسابرس توسط بازار است. وقتی دی آنجلو این مفاهیم را به کار گرفت، فرض اساسی وی این بود که بازار، کیفیت حسابرسی را درک می کند (حساس یگانه و آدی نفر، ۱۳۸۹).

تعریف دی آنجلو بینشی در خصوص عوامل متعددی که توانایی حسابرسان برای کشف تحریف ها را تحت تأثیر قرار می دهد، فراهم نمی کند.

محدودیت دیگر تعریف دی آنجلو این است که این تعریف به صورت تلویحی تقلب (و نه طیفی از کیفیت حسابرسی) را تعریف می کند، زیرا حسابرسی که دانسته در گزارش یک تحریف با اهمیت قصور می کند، مرتکب تقلب می شود.

تیتمن و ترومن (۱۹۸۶): کیفیت حسابرسی را میزان صحت و درستی اطلاعاتی تعریف کرده اند که پس از حسابرسی در اختیار سرمایه گذاران قرار می گیرد (حساس یگانه و غلام زاده لداری، ۱۳۹۱).

پالمروس (۱۹۸۸) کیفیت حسابرسی را برحسب میزان اعتباردهی حسابرسی تعریف می کند. از آنجا که هدف از حسابرسی ایجاد اطمینان نسبت به صورت های مالی است، کیفیت حسابرسی به این عنوان تعریف می شود که صورت های مالی حسابرسی شده عاری از تحریفات با اهمیت باشد. در واقع این تعریف، بر نتایج حسابرسی تأکید می نماید. یعنی قابلیت اطمینان به صورت های مالی حسابرسی شده، کیفیت حسابرسی را منعکس می کند (حساس یگانه و جعفری، ۱۳۸۹).

پژوهش انجام شده توسط لی (۱۹۹۸) توانسته است تا حدودی ابعاد این قضیه را روشن کند. وی در پژوهش خود به بررسی این موضوع پرداخت که آیا برداشت از کیفیت حسابرسی توسط استفاده کنندگان، معرف کیفیت واقعی حسابرسی است یا خیر. نتایج پژوهش وی نشان داد که برداشت استفاده کنندگان از کیفیت حسابرسی معرف کیفیت واقعی حسابرسی است. هر پژوهشی در زمینه ارتباط بین برداشت عموم از کیفیت حسابرسی و متغیرهای دیگر می تواند پاسخ گوی بسیاری از ابهام ها در زمینه کیفیت واقعی حسابرسی باشد. اگر بازار در شرایط خاصی نتواند کیفیت واقعی حسابرسی را به درستی ارزیابی کند، برداشت از کیفیت حسابرسی دیگر معرف کیفیت واقعی حسابرسی نخواهد بود. (شوئر ۲۰۰۰).

انگیزه عرضه و تقاضای کیفیت بالای حسابرسی

به طور کلی، پژوهش های انجام شده در زمینه کیفیت حسابرسی را می توان در دو گروه کلی انگیزه عرضه حسابرسی با کیفیت بالا و انگیزه تقاضا برای حسابرسی با کیفیت بالا تقسیم کرد. پژوهش های انجام شده از دیدگاه عرضه کنندگان خدمات حسابرسی، عمدتاً بر عواملی تأکید می کند که بر توانایی های حسابرسان در ارائه خدمات حسابرسی با کیفیت بالا تمرکز دارد. برعکس، پژوهش های صورت گرفته از دیدگاه استفاده کنندگان خدمات حسابرسی، عمدتاً با عواملی سروکار دارد که برخواست استفاده کنندگان گزارش های حسابرسی، از جمله سهامداران، مراجع قانونی، اعتبار دهندگان و صاحب کاران تأثیر می گذارد. آرونادا و آرس (۲۰۰۴) به انجام پژوهش پیرامون اثر چرخش موسسه های حسابرسی بر کیفیت حسابرسی پرداختند. نتایج تحقیق آنها نشان می دهد که بین دوره ارتباط حسابرس- صاحبکار و شایستگی حسابرسان ارتباط مستقیم وجود دارد. سپس موضوع استقلال حسابرسان با توجه به سه موضوع حق الزحمه ارتباط با صاحبکار، ارزش مابقی قراردادهای موسسه و حق

الزحمه قراردادهای بالقوه بررسی شد. نتایج تحقیق آنها در این ارتباط نشان می دهد که چرخش موسسه های حسابداری نمی تواند احتمال جستجوی حسابرسان را افزایش دهد (Arrunada et al. ۲۰۰۴).

ناگی (۲۰۰۵) به مطالعه تأثیر چرخش موسسه های حسابداری بر کیفیت حسابداری پرداخت. نتایج تحقیق نشان می دهد که درصد افزایش در بهبود کیفیت حسابداری شرکت های کوچک بیشتر از شرکت های بزرگ بوده است. به عبارت دیگر کیفیت حسابداری زمانی بهبود می یابد که واحدهای حسابداری شونده کوچکتر هستند (Nagy ۲۰۰۵). کیوداسی و عادل (۲۰۱۰) در مقاله ای به بررسی فاکتورهای موثر بر تصمیم به تغییر حسابرسان در یمن پرداختند. آنها از این طریق به بررسی فاکتورهای رفتاری - اقتصادی و سایر عوامل موثر بر تغییر حسابرسان پرداختند. نتایج پژوهش های آنها نشان داد که فاکتورهای اقتصادی در درجه اول از محرک های اصلی تغییر حسابرسان در یمن بوده و نیروهای رفتاری در درجه دوم اهمیت قرار دارند. همچنین نتایج حاکی از آن بود که بین تغییر حسابرسان و اندازه شرکت رابطه معنی داری وجود دارد (Al-Qadasi, Adel ۲۰۱۰). واعظ و همکاران (۱۳۹۷) به بررسی تأثیر ابعاد دقت سود بر پاداش هیئت مدیره در شرکت های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران پرداختند نتایج تحقیق آنها نشان می دهد که دستیابی به آستانه های سود، نقش فعالی را در پاداش دهی مدیران ایفا می کند و سبب کاهش پاداش می شود و نیز تعدیل نامتقارن سود هدف تأثیر مثبتی بر پاداش دارد در حالی که در شرکت های با عملکرد خوب و عملکرد ضعیف در صنعت، این تأثیرگذاری منفی و معنا دار است.

جباری و ارکی (۱۳۹۷) به سنجش میزان مقبولیت و اهمیت عوامل تعیین کننده پاداش هیئت مدیره شرکت های ایرانی پرداختند. به بیان آن ها اعضای هیئت مدیره شرکت ها با لحاظ کردن میزان دستیابی به اهداف سالانه، تغییرات ریسک شرکت، اندازه شرکت، شدت رقابت در صنعت، سختی کار در صنعت، احتمال محرومیت هیئت مدیره از حقوق اجتماعی، پاداش شرکت های مشابه و محدودیت های قانونی در تعیین پاداش هیئت مدیره موافق هستند؛ ولی با لحاظ کردن عوامل کسری نقدینگی شرکت و حقوق و سایر مزایای پرداختی به اعضای هیئت مدیره موافق نیستند. بنایی قدیم و همکاران (۱۳۹۶) به تبیین مدل پیش بینی پاداش هیئت مدیره بر اساس ابعاد دقت، حساسیت و افق زمانی سود در شرکت های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج نشان می دهند پاداش با ابعاد دقت سود، قرابت و همخوانی کم تری دارد به عبارتی انگیزه های فرصت طلبانه مدیران در دست آویز قراردادن سودها برای دستیابی به منافع شخصی خودشان، مورد توجه کافی قرار نگرفته است ولی پاداش با ابعاد حساسیت و افق زمانی سود، قرابت و همخوانی بیش تری دارد و در نهایت مدل پیش بینی پاداش ارائه گردید.

واعظ و همکاران (۱۳۹۶) به بررسی تأثیر دقت و حساسیت سود بر پاداش هیئت مدیره پرداختند. یافته های پژوهش آنها نشان داد که از بین ابعاد دقت سود، اقلام تعهدی غیر عادی و دستکاری فعالیت های واقعی فزاینده سود برخلاف انتظار، تأثیر مثبتی بر پاداش دارند که بیانگر عدم توجه کافی نسبت به آنها به عنوان عامل کاهش دقت سود است. فخاری و رمضانی (۱۳۹۵) به بررسی مطالعه ارتباط رفتار هزینه ها و تغییرات پاداش هیئت مدیره پرداختند. نتایج نشان می دهد که رفتار هزینه ها می تواند بر میزان پاداش مدیران تأثیر بگذارد و همچنین مبانی پاداش های وضع شده در شرکت های مورد بررسی از تقارن برخوردار نمی باشد؛ لذا، می توان گفت که در شرکت های ایرانی از مدیران به طور کورکورانه از طریق پاداش حمایت می شود. این یافته ها علاوه بر نشان دادن ضرورت توجه به رفتار هزینه ها در زمان اعطای پاداش می تواند به طور غیرمستقیم ضرورت ایجاد مکانیزمی برای تعیین پاداش عادلانه تر در شرکت های ایرانی باشد.

فرضیه های پژوهش

فرضیه اول: با افزایش تخصص حسابرسان میزان تاثیرگذاری معیار مبتنی بر سود در تعیین پاداش های نقدی هیئت مدیره افزایش مییابد.

فرضیه دوم: با افزایش تخصص حسابرسان میزان تاثیرگذاری معیار مبتنی بر فروش در تعیین پاداش های نقدی هیئت مدیره افزایش می یابد.

جامعه آماری و نمونه گیری

با توجه به موضوع پژوهش، جامعه آماری این پژوهش غیر تصادفی شامل شرکت های پذیرفته شده در بورس و فرابورس اوراق بهادار تهران بوده که دارای ویژگی های زیر می باشند:

- پایان سال مالی شرکت های مورد نظر پایان اسفند ماه باشد.
 - صورتهای مالی حسابرسی شده آنها از سال ۱۳۹۳ الی ۱۳۹۸ در دسترس باشد.
 - جزو شرکت های سرمایه گذاری و واسطه گری مالی و بیمه ها و بانک ها نباشد.
- علت انتخاب شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از بین شرکت های ایرانی به عنوان جامعه آماری از یک طرف به دلیل وجود شرکت هایی از کلیه صنایع موجود در بورس و فرابورس و از طرف دیگر سهولت دستیابی به اطلاعات مورد نیاز پژوهش می باشد.

مدل ریاضی پژوهش

جهت بررسی فرضیههای تحقیق از رابطه زیر استفاده میشود:

$$\log \text{Cash}_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 \text{Size}_{it} + \alpha_2 \text{SALE}_{it} + \alpha_3 \text{ROA}_{it} + \alpha_4 \text{RET}_{it} + \alpha_5 \text{SPX}_{it} + \alpha_6 \text{SPXintROA}_{it} + \alpha_7 \text{SPXintSALE}_{it} + \text{Year and Industry dummies}_{it} + e_{it}$$

که در آن:

log cash: لگاریتم طبیعی پاداش نقدی هیات مدیره شرکت t در سال t ؛

size: اندازه شرکت t در سال t ؛

slae: لگاریتم طبیعی فروش خالص شرکت t در سال t ؛

ROA: بازده دارایی های شرکت t در سال t ؛

RET: بازده سهام شرکت t در سال t ؛

SPX: تخصص حسابرس t در سال t ؛

پس از بررسی توصیفی متغیرهای پژوهش لازم است توزیع متغیر وابسته پاداش هیات مدیره متناظر با مدل های رگرسیونی مورد بررسی قرار گیرند. در انجام این پژوهش به منظور تخمین پارامترهای مدل رگرسیونی از روش حداقل مربعات استفاده نموده ایم و این روش بر این فرض استوار است که خطاهای مدل رگرسیونی نرمال باشد و این موضوع در صورتی که متغیر وابسته تحقیق دارای توزیع نرمال باشد، رخ خواهد داد؛ به طوری که توزیع غیرنرمال متغیر وابسته منجر به تخطی از مفروضات این روش برای تخمین پارامترها شده و نتایج درستی را ارائه نمی دهد. از این رو در ادامه لازم است، نرمال بودن توزیع متغیرهای وابسته مورد آزمون قرار گیرد. در این مطالعه، با کمک آماره کولموگروف-اسمیرنوف (K-S) نرمال بودن مشاهدات ارزیابی می گردد. فرض صفر و فرض مقابل در این آزمون به صورت زیر می باشد:

H_0 : متغیر پاداش هیات مدیره دارای توزیع نرمال است

H_1 : متغیر پاداش هیات مدیره دارای توزیع نرمال نیست

خلاصه نتایج آزمون فوق در جدول شماره ۱ ارائه شده است.

(جدول ۱) خلاصه نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنوف

پاداش هیات مدیره	
۵/۲۲۴	آماره آزمون <i>Kolmogorov - Smirnov Z</i>
۰/۰۰۰	سطح معناداری
نرمال نیست	نتیجه آزمون

⁶- Kolmogorov-Smirnov

یافته‌های جدول فوق نشان می‌دهد که داده‌های مربوط به متغیر پاداش هیات مدیره برای شرکت‌های مورد مطالعه دارای توزیع نرمال نمی‌باشند و در حقیقت سطح معناداری در آزمون فوق برای متغیر مذکور کمتر از $0/05$ است ($0/05 > 0/000 = p - value$) لذا فرضیه نرمال بودن مشاهدات برای اطلاعات اولیه تأیید نمی‌گردد؛ بنابراین لازم است در ادامه نمودار جعبه ای متناظر با متغیر مذکور را در جهت شناسایی مشاهدات دور افتاده مورد بررسی قرار دهیم. نمودار جعبه ای نوعی نمودار تحلیلی اکتشافی است که برای ارزیابی نرمال بودن مشاهدات و شناسایی مشاهدات دور افتاده مفید می‌باشد. میزان وجود مشاهدات دور افتاده در متغیر وابسته زیاد است و امکان تعدیل مشاهدات به منظور نرمال نمودن متغیر وابسته در مدل های رگرسیونی نمی‌باشد لذا با عنایت به چولگی مثبت متغیر مذکور می‌توان از تبدیل لگاریتمی در جهت نرمال نمودن اطلاعات جمع آوری شده استفاده نمود. بعد از تبدیل لگاریتمی بدون اینکه اطلاعاتی از بین برود مشاهدات نرمال شده اند و هیچ مشاهده دور افتاده‌ای وجود ندارد، البته برای بررسی دقیقتر برای مشاهدات تبدیل یافته، نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنوف را در جدول زیر ارائه نموده ایم.

(جدول ۲) خلاصه نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنوف

پاداش هیات مدیره	
۰/۹۶۹	آماره آزمون <i>Kolmogorov - Smirnov Z</i>
۰/۳۰۵	سطح معناداری
نرمال است	نتیجه آزمون

یافته‌های جدول فوق نشان می‌دهد که سطح معناداری آزمون مذکور برای متغیر وابسته بعد از تبدیل لگاریتمی متغیرها، بیش از $0/05$ می‌باشد لذا تبدیل لگاریتمی پاداش هیات مدیره نرمال می‌باشد و منعی برای برازش مدل های رگرسیونی وجود ندارد. پس از بررسی توصیفی مشاهدات و با برقراری فرض نرمالیتی برای متغیر وابسته تحقیق در بخش آتی به بررسی فرضیه های پژوهش می‌پردازیم.

۳-۴ بررسی فرضیه‌های پژوهش

آزمون فرض در علم آمار روشی برای بررسی ادعاها یا فرض‌ها درباره پارامترهای توزیع در جوامع آماری است. در این روش فرض صفر^۷ یا فرض اولیه مورد بررسی است که متناسب با موضوع مطالعه فرضی به عنوان فرض بدیل یا فرض مقابل^۸ انتخاب می‌شود تا درستی هر کدام نسبت به هم، مورد آزمون قرار گیرد. هدف این پژوهش بررسی رابطه سرمایه گذاران نهادی، عدم تقارن اطلاعاتی و نقدینگی بازار سهام در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. با توجه به ماهیت داده های جمع آوری شده پس از حذف مشاهدات دور افتاده در فرضیه های پژوهش از مدل رگرسیونی با روش پانل دیتا (و یا پولینگ) و نرم افزار Eviews8 استفاده نموده ایم.

اکثر محققان اتفاق نظر دارند که با افزایش اندازه نمونه‌های مورد مطالعه، قدرت آزمون‌ها افزایش می‌یابد و می‌توان به نتایج آن‌ها اعتماد کرد. مشکل اساسی در زمینه جمع‌آوری داده‌های سری زمانی طولانی مدت این است که اغلب این کار برای محقق بالاحص در کشورهای کمتر توسعه یافته مقدور نمی‌شود. از طرف دیگر در کشورهایی هم که این کار میسر باشد به دلیل وجود تغییرات و شکست‌های ساختاری احتمالی نتایج آزمون‌ها تورش دار خواهد بود. بنابراین بهتر است جهت بررسی قدرت آزمون‌ها به جای تأکید صرف روی سری‌های زمانی از الگوهای پانلی که از ترکیب داده‌های سری زمانی در گروه های مختلف به دست می‌آید استفاده شود. این امر ضمن این که مشکل کمبود مشاهدات را رفع می‌کند؛ از احتمال گرفتار شدن در دام تغییرات و شکست‌های ساختاری نیز جلوگیری می‌کند. داده‌های پانلی مزایای بسیاری نسبت به داده‌های مقطعی یا سری زمانی دارند.

7. Null-hypothesis

8. Alternativ-hypothesis

افزایش اعتماد به برآوردها، تبیین مدل‌های پیشرفته‌تر و کاهش مساله همخطی بین متغیرها از مهمترین مزیت‌های این روش محسوب می‌شود. در این پژوهش برای آزمون فرضیه‌ها، از داده‌های ترکیبی استفاده نموده ایم. در روش داده‌های ترکیبی برای انتخاب بین روش‌های پانل^۹ و پولینگ از آزمون F لیمر استفاده می‌شود، در صورت انتخاب روش پانل، آزمون هاسمن برای تعیین انتخاب روش‌های اثرات ثابت و یا اثرات تصادفی انجام می‌گردد. افزودن بر این، برای آزمون مانایی متغیرها، در صورت استفاده از روش پولینگ، از آزمون دیکی فولر و در صورت انتخاب روش پانل، از آزمون هادری استفاده خواهیم نمود. نهایتاً فرضیه‌های پژوهش را با کمک آزمون t ، و آزمون F فیشر و ضریب تعیین مورد ارزیابی قرار خواهد گرفت.

فرضیه اول:

با افزایش تخصص حسابرس میزان تاثیرگذاری معیار مبتنی بر سود در تعیین پاداش‌های نقدی هیات مدیره افزایش می‌یابد.

فرضیه اول پژوهش را می‌توان به صورت آزمون فرض آماری زیر بازنویسی نمود:

H_0 : با افزایش تخصص حسابرس میزان تاثیرگذاری معیار مبتنی بر سود در تعیین پاداش‌های نقدی هیات مدیره افزایش نمی‌یابد.

H_1 : با افزایش تخصص حسابرس میزان تاثیرگذاری معیار مبتنی بر سود در تعیین پاداش‌های نقدی هیات مدیره افزایش می‌یابد.

برای آزمون فرضیه اول پژوهش مدل رگرسیونی زیر به مشاهدات برآزش داده می‌شود:

مدل (۴-۱)

$$\log \text{Cash}_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 \text{Size}_{it} + \alpha_2 \text{SALE}_{it} + \alpha_3 \text{ROA}_{it} + \alpha_4 \text{RET}_{it} + \alpha_5 \text{SPX}_{it} + \alpha_6 \text{SPXintROA}_{it} + \text{Year and Industry dummies}_{it} + e_{it}$$

در گام اول اجرای مدل رگرسیونی فوق با استفاده از F لیمر می‌توان وجود ناهمگنی را در بین مقاطع مشخص کرد. فرضیه صفر آماره F مبتنی بر همگن بودن مقاطع (پولینگ دیتا بودن داده‌های آماری) است. چنانچه فرضیه صفر رد شود، فرضیه مقابل آن مبتنی بر وجود ناهمگنی بین مقاطع (پانل دیتا بودن داده‌های آماری) پذیرفته می‌شود. اگر F لیمر محاسبه شده از F لیمر جدول کوچکتر باشد از داده‌های تلفیقی و در غیر اینصورت از داده‌های تابلویی استفاده می‌شود.

(جدول ۳) آزمون F لیمر برای تعیین روش پانل یا پولینگ

سطح معناداری	آماره آزمون	Effects Test
۰/۰۰	۲/۴۷	Cross-section F
۰/۰۰	۲۸۱/۵۹	Cross-section Chi-square
۰/۰۰	۲۱/۸۳	Period F
۰/۰۰	۱۰۲/۸۱	Period Chi-square
۰/۰۰	۳/۵۳	Cross-Section/Period F
۰/۰۰	۳۷۹/۲۸	Cross-Section/Period Chi-square

نتایج آزمون F لیمر در جدول مذکور بیانگر رد فرضیه صفر و وجود ناهمگنی بین مقاطع در سطح ۵ درصد می‌باشد. در واقع بیانگر مناسب بودن روش پانل دیتا برای برآورد مدل می‌باشد. بنابراین برای تعیین اثرات ثابت یا اثرات تصادفی از آزمون هاسمن استفاده نموده ایم که نتایج آن در جدول ۴-۵ ارائه شده است. در حقیقت بعد از این که مشخص شد ناهمگنی در مقاطع وجود دارد و تفاوت‌های فردی قابل لحاظ کردن است و روش داده‌های ترکیبی برای برآورد مناسب است، باید مشخص شود که خطای تخمین، ناشی از تغییر در مقاطع است یا این که در طی زمان رخ داده است. در نحوه در نظر گرفتن چنین خطاهایی با دو اثر ثابت و اثر تصادفی مواجه هستیم. از آزمون هاسمن برای مشخص شدن اثر ثابت یا تصادفی استفاده می‌شود.

⁹ . panel

(جدول ۴) آزمون هاسمن برای تعیین اثرات ثابت یا تصادفی

سطح معناداری	درجه آزادی	آماره آزمون
۰/۰۰۰	۱۰	۴۹/۴۷

در آزمون هاسمن، فرضیه صفر آن مبتنی بر تصادفی بودن خطاهای برآوردی است که نتایج آن در جدول فوق انعکاس یافته است. نتایج بیانگر آن است که در این مورد فرضیه صفر رد شده و اثرات ثابت برای برآورد مدل مناسب است. در جدول زیر برآورد ضرایب رگرسیونی برای هر یک از متغیرهای پیش بین مدل ۴-۱ ارائه شده است.

$$\log \text{Cash}_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 \text{Size}_{it} + \alpha_2 \text{SALE}_{it} + \alpha_3 \text{ROA}_{it} + \alpha_4 \text{RET}_{it} + \alpha_5 \text{SPX}_{it} + \alpha_6 \text{SPXintROA}_{it} + \text{Year and Industry dummies}_{it} + e_{it}$$

(جدول ۵) خلاصه نتایج برازش مدل رگرسیونی و برآورد ضرایب

متغیرها	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری	نتیجه
ضریب ثابت		-۳/۶۱	۱/۰۹	-۳/۳۳	۰/۰۰۱	
اندازه شرکت	Size	۰/۱۱	۰/۰۵	۲/۰۴	۰/۰۴۲	مستقیم و معنادار
درآمد فروش شرکت	SALE	۰/۰۲	۰/۰۱	۲/۶۶	۰/۰۳۷	مستقیم و معنادار
بازده دارایی های شرکت	ROA	۰/۰۶	۰/۰۳	۲/۲۵	۰/۰۲۵	مستقیم و معنادار
بازده سهام شرکت	RET	۰/۱۶	۰/۱۷	۲/۹۱	۰/۰۲۲	مستقیم و معنادار
تخصص حسابرس	SPX	-۰/۰۵	۰/۰۵	-۳/۰۱	۰/۰۰۷	معکوس و معنادار
متغیر متقابل تخصص حسابرس و بازده دارایی ها	SPXintROA	۵/۰۳	۱/۶۰	۳/۱۵	۰/۰۰۲	مستقیم و معنادار
متغیر مجازی سال	Year dummies	-۰/۰۶	۰/۰۵	-۱/۲۱	۰/۲۲۶	-
متغیر مجازی صنعت	Industry dummies	۰/۱۱	۰/۰۹	۲/۳۰	۰/۰۱۴	مستقیم و معنادار
نتایج کلی مدل	ضریب تعیین	۰/۵۸۳		آماره F	۵/۱۴۸	
	آماره دوربین واتسون	۱/۸۱۱		سطح معناداری	۰/۰۰۰	

نتایج جدول فوق نشان می دهد که آماره فیشر ($F_{df_1=10, df_2=565} = 5/148$) و بیشتر از آماره متناظر در جدول فیشر می باشد لذا مدل برازش داده شده معنادار بوده و از کارایی قابل قبول برخوردار می باشد. ($p - value = 0/00 < 0/05$) همچنین سطح معناداری آزمون لیمر و آزمون هاسمن کمتر از ۰/۰۵ می باشد بنابراین روش تخمینی داده های تابلویی با اثرات ثابت است. ضریب تعیین در مدل مذکور نشان می دهد که ۵۸٪ تغییرات پاداش نقدی هیات مدیره بر اثر تغییرات متغیرهای مستقل و کنترلی در مدل مذکور بوده است. با توجه به علامت های ضرایب رگرسیونی اینگونه استنباط می شود که هر چه شاخص تخصص حسابرس افزایش یابد میزان پاداش نقدی هیات مدیره کاهش خواهد یافت و به طور دقیقتر رابطه بین دو متغیر مذکور معکوس و معنادار می باشد. از طرفی ضریب مربوط به شاخص متقابل تخصص حسابرس در بازده داراییها مثبت بوده که بیانگر تاثیرگذاری بازده دارایی ها در رابطه بین تخصص حسابرس و پاداش هیات مدیره است. به بیان دیگر با افزایش تخصص حسابرس میزان تاثیرگذاری معیار مبتنی بر سود در تعیین پاداش های نقدی هیات مدیره افزایش مییابد. بنابراین با عنایت به نتایج منعکس شده در جدول فوق الذکر ناشی از اجرای مدل ۴-۱، فرضیه پژوهش مبنی بر اینکه " با افزایش تخصص حسابرس میزان تاثیرگذاری معیار مبتنی بر سود در تعیین پاداش های نقدی هیات مدیره افزایش مییابد." با اطمینان ۰/۹۵ پذیرفته می شود.

فرضیه دوم:

با افزایش تخصص حسابرس میزان تاثیرگذاری معیار مبتنی بر فروش در تعیین پاداش های نقدی هیات مدیره افزایش مییابد.
فرضیه اول پژوهش را می توان به صورت آزمون فرض آماری زیر بازنویسی نمود:

H_0 : با افزایش تخصص حسابرس میزان تاثیرگذاری معیار مبتنی بر فروش در تعیین پاداش های نقدی هیات مدیره افزایش نمییابد.

H_1 : با افزایش تخصص حسابرس میزان تاثیرگذاری معیار مبتنی بر فروش در تعیین پاداش های نقدی هیات مدیره افزایش مییابد.

برای آزمون فرضیه اول پژوهش مدل رگرسیونی زیر به مشاهدات برازش داده می شود:
مدل (۴-۲)

$$\log \text{Cash}_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 \text{Size}_{it} + \alpha_2 \text{SALE}_{it} + \alpha_3 \text{ROA}_{it} + \alpha_4 \text{RET}_{it} + \alpha_5 \text{SPX}_{it} + \alpha_6 \text{SPXintSALE}_{it} + \text{Year and Industry dummies}_{it} + e_{it}$$

مشابه با فرضیه قبل، جهت تعیین روش مناسب برای برازش مدل مذکور، از آزمون F لیمر استفاده می نمائیم که نتایج آن در جدول ذیل ارائه شده است.

(جدول ۴-۷) آزمون F لیمر برای تعیین روش پانل یا پولینگ

سطح معناداری	آماره آزمون	Effects Test
۰/۰۰۰	۴/۵۳	Cross-section F
۰/۰۰۰	۴۴۲/۱۹	Cross-section Chi-square
۰/۰۰۳	۴/۰۲	Period F
۰/۰۰۰	۲۰/۳۷	Period Chi-square
۰/۰۰۰	۴/۵۶	Cross-Section/Period F
۰/۰۰۰	۴۵۴/۷۹	Cross-Section/Period Chi-square

نتایج جدول فوق نشان می دهد که سطح معناداری آزمون F لیمر کمتر از ۰/۰۵ می باشد بنابراین با اطمینان ۰/۹۵ به این نتیجه می رسیم که اجرای پانل دیتا برای داده ها مناسب است. حال با کمک آزمون هاسمن، نوع اثرات (ثابت یا تصادفی) را بررسی می نمائیم.

(جدول ۴-۸) آزمون هاسمن برای تعیین اثرات ثابت یا تصادفی

سطح معناداری	درجه آزادی	آماره آزمون
۰/۱۱۴	۱۰	۱۵/۵۱

نتایج جدول مذکور نشان می دهد که فرضیه صفر در آزمون هاسمن پذیرفته شده و اثرات تصادفی برای برآورد مدل مناسب است. بنابراین با عنایت به نتایج دو آزمون F لیمر و آزمون هاسمن؛ با در نظر گرفتن معناداری سطح اطمینان آزمون لیمر (۰/۰۵ < $p - value = ۰/۱۱۴۴$) و عدم معناداری آزمون هاسمن (۰/۰۵ < $p - value = ۰/۱۱۴۴$) روش تخمینی داده های تابلویی با اثرات تصادفی می باشد. در جدول زیر برآورد ضرایب رگرسیونی برای هر یک از متغیرهای پیش بین مدل ۴-۲ ارائه شده است.

(جدول ۶) خلاصه نتایج برازش مدل رگرسیونی و برآورد ضرایب

متغیرها	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری	نتیجه
ضریب ثابت		-۵/۶۱	۲/۰۳	-۲/۳۱	۰/۰۲۱	
اندازه شرکت	Size	۰/۲۱	۰/۰۷	۲/۲۱	۰/۰۳۲	مستقیم و معنادار
درآمد فروش شرکت	SALE	۰/۴۴	۰/۰۹	۲/۲۶	۰/۰۲۱	مستقیم و معنادار
بازده دارایی های شرکت	ROA	۰/۰۳	۰/۰۱	۲/۰۵	۰/۰۳۳	مستقیم و معنادار
بازده سهام شرکت	RET	۰/۴۴	۰/۲۲	۲/۲۲	۰/۰۱۱	مستقیم و معنادار
تخصص حسابرس	SPX	-۰/۰۱	۰/۰۳	-۲/۰۵	۰/۰۳۷	معکوس و معنادار
متغیر متقابل تخصص حسابرس و بازده دارایی ها	SPXintROA	۴/۰۱	۱/۸۰	۳/۴۴	۰/۰۱۲	مستقیم و معنادار
متغیر مجازی سال	Year dummies	-۰/۰۷	۰/۰۹	-۱/۷۱	۰/۲۰۶	-
متغیر مجازی صنعت	Industry dummies	۰/۱۳	۰/۰۴	۱/۵۰	۰/۰۱۰	مستقیم و معنادار
نتایج کلی مدل	ضریب تعیین	۰/۶۱۱		آماره F	۶/۱۴۴	
	آماره دوربین واتسون	۱/۹۱۲		سطح معناداری	۰/۰۰۰	

نتایج جدول فوق نشان می دهد که آماره فیشر ($F_{df_1=10, df_2=565} = ۶/۱۴۴۵$) و بیشتر از آماره متناظر در جدول فیشر می باشد لذا مدل برازش داده شده معنادار بوده و از کارایی قابل قبول برخوردار می باشد. ($p - value = ۰/۰۰ < ۰/۰۵$) همچنین سطح معناداری آزمون لیمر و آزمون هاسمن کمتر از ۰/۰۵ می باشد بنابراین روش تخمینی داده های تابلویی با اثرات ثابت است. ضریب تعیین در مدل مذکور نشان می دهد که ۶۱٪ تغییرات پاداش نقدی هیات مدیره بر اثر تغییرات متغیرهای مستقل و کنترلی در مدل مذکور بوده است. با توجه به علامت های ضرایب رگرسیونی اینگونه استنباط می شود که هر چه شاخص تخصص حسابرس افزایش یابد میزان پاداش نقدی هیات مدیره کاهش خواهد یافت و به طور دقیقتر رابطه بین دو متغیر مذکور معکوس و معنادار می باشد. از طرفی ضریب مربوط به شاخص متقابل تخصص حسابرس در درآمد فروش شرکت مثبت بوده که بیانگر تاثیرگذاری درآمد فروش شرکت در رابطه بین تخصص حسابرس و پاداش هیات مدیره است. به بیان دیگر با افزایش تخصص حسابرس میزان تاثیرگذاری معیار مبتنی بر درآمد فروش شرکت در تعیین پاداش های نقدی هیات مدیره افزایش مییابد. بنابراین با عنایت به نتایج منعکس شده در جدول فوق الذکر ناشی از اجرای مدل ۴-۱، فرضیه پژوهش مبنی بر اینکه " با افزایش تخصص حسابرس میزان تاثیرگذاری معیار مبتنی بر فروش در تعیین پاداش های نقدی هیات مدیره افزایش مییابد." با اطمینان ۰/۹۵ پذیرفته می شود.

۳-۵ نتیجه گیری و تفسیر نتایج

یکی از ابعادی که موسسه های حسابرسی سعی دارند خود را از سایر موسسه های خدماتی متمایز کنند، کیفیت خدمات ارائه شده است. در صورتی که حسابرس مستقل بتواند حسابرسی با کیفیت بالایی ارائه نماید و صورت های مالی به نحو مطلوب وضعیت مالی، عملکرد مالی و انعطاف پذیری مالی را نشان دهند بازار و کارشناسان می توانند پیش بینی دقیق تر و با انحراف کمتری داشته باشند. همچنین حسابرسی با کیفیت بالاتر می تواند باعث افزایش قابلیت اتکاء صورت های مالی شده، که این موضوع باعث کاهش عدم تقارن اطلاعات و در نتیجه کاهش هزینه های جذب سرمایه های جدید می شود. بنابراین باتوجه به موارد فوق، مطالعه کیفیت حسابرسی حائز اهمیت می باشد. وجود اطلاعات مالی شفاف و قابل اتکا که محصول یک سیستم گزارشگری جامع و مناسب می باشد، از ارکان اصلی ارزیابی وضعیت و عملکرد یک شرکت و تصمیم گیری در مورد مبادله اوراق بهادار منتشره از سوی آن به حساب می آید. در جوامع حرفه ای امروز، از دید استفاده کنندگان، اطلاعاتی قابل اتکا

تلقی می شوند که یک سازمان مستقل بر فرآیند گزارشگری شرکت ها و مرکز ثقل این فرآیند، یعنی صورت های مالی نظارت نماید. نمونه ای از این گونه سازمان های مستقل، موسسه های حسابرسی می باشند که عمدتاً در واحدهای تجاری، ساختار کنترل داخلی واحد گزارشگر و محصول نهایی این سیستم کنترل داخلی، یعنی صورت های مالی را مورد بررسی و نظارت قرار می دهند. بدیهی است با توجه به جایگاه و نقش موسسه های حسابرسی در تصمیمات استفاده کنندگان، استقلال واقعی حسابرس و کیفیت گزارش موسسه های حسابرسی که به عنوان عوامل کلیدی در تهیه گزارش های حسابرسی قلمداد می شوند. رسوایی های مالی اخیر در سطح جهان، از انرون و ورلدکام در آمریکا تا پارلامنت در اروپا، نگرانی هایی را در رابطه با قابلیت اتکای صورتهای مالی ایجاد کرده است. درحالی که مسئولیت اصلی تهیه صورتهای مالی بر عهده مدیریت شرکت است اما در پی این وقایع انگشت اتهام به سوی حسابرسان نشانه رفته است. تلقی عموم این است که فقدان استقلال و کیفیت ضعیف گزارش حسابرسی موجب وقوع چنین وقایعی شده است. در پی این وقایع، قانون گذاران و تدوین کنندگان استانداردهای حسابداری سعی در تدوین قوانینی داشتند تا کیفیت گزارش حسابرسی را بهبود بخشند.

ایجاد شرکت های سهامی و بروز تضاد منافع بین مالکان و مدیران، ضرورت تدوین راهکارهای علمی برای از بین بردن این تضاد منافع را به همراه داشته است. بدین صورت پرداخت پاداش به عنوان یکی از راهکارهای علمی مطرح شده است. از سوی دیگر، موضوع مورد بحث دیگر نوع پاداشی است که بتواند این تضاد را کاهش دهد. مبدأ تئوری نمایندگی را می توان در تئوری قراردادهای جستجو کرد، به این دلیل که شرکت های سهامی از انعقاد قراردادهای میان گروه های مختلف ذینفع سهامداران، مدیران، کارکنان و اعتباردهندگان تشکیل شده اند. قرارداد شرکت با مدیر یکی از مهم ترین قراردادهای است، چرا که خود باعث انعقاد قراردادهای دیگر با گروه های ذینفع می شود و می تواند بر شرایط قراردادهای دیگر اثر بگذارد. مدرس سبزواری (۱۳۷۳) بیان نموده است که برای کاهش تضاد نمایندگی، این قرارداد مهم "مالکان-مدیران" پاداش راه حل اصلی است. بر اساس اسن اعتقاد در صورت استقرار الگوی مناسب بر پرداخت پاداش، مدیران در جهت منافع سهامداران و وام دهندگان فعالیت می کنند. دلیل اصلی طرح پاداش این است که باید به مدیران به خاطر مسئولیت های سازمانی که بر عهده دارند، پاداش داد و انگیزه لازم را برای عملکرد بهتر در آنان ایجاد کرد (مدرس سبزواری، ۱۳۷۳). در عمل از طرح های مختلفی برای پرداخت پاداش به مدیر استفاده می شود که طرح پاداش مبتنی بر عملکرد یکی از انواع آن است. در این طرح ها از روش های مختلفی از قبیل مبنای حسابداری، اقتصادی، تلفیقی و مدیریت مالی می توان استفاده نمود (آذربایجانی و همکاران، ۱۳۹۰).

معمولاً اجزای تشکیل دهنده حقوق و پاداش مدیران بر اساس دو معیار سنتی عملکرد یعنی سود خالص و قیمت سهام پرداخت میشود. بر اساس مبانی نظری پاداش میتوان پیشبینی کرد که درصد هر یک از این شاخص ها در برنامه حقوق و پاداش مدیران به عامل نسبی، که مدیر تصمیم خنود را در آن محدوده اتخاذ مینماید و نیز افق زمانی بستگی دارد (اسکات، ۲۰۰۶). وظیفه حسابداری و گزارشگری مالی در کاهش خطر اخلاقی نیز ارائه یک شاخص ارزیابی عملکرد دقیق و حساس است (مهرانی و همکاران، ۱۳۹۴). از دید اسکات (۲۰۰۶)، مقصود از دقت، انحراف معیار سنجش عملکرد و مقصود از حساسیت، نرخ یا درصدی است که ارزش مورد انتظار این معیار سنجش در برابر کار یا تلاش مدیر واکنش نشان میدهد. بنابراین هر چه قدر مقدار نوسان و خطا در سنجش عملکرد (سود خالص) کمتر و حساسیت آن در مقابل کار یا تلاش مدیر بیشتر باشد، در یک قرارداد مطلوب، نسبت سود خالص به قیمت سهام، بیشتر خواهد بود (پارسائیان، ۱۳۸۸). معیارهای مبتنی بر حسابداری یعنی سود حسابداری، معیار بهتری در برنامه های پاداش است و از دقت بیشتری برخوردار است، زیرا مستقل از نوسانات و اختلالات بنرون سازمانی که خارج از کنترل مدیر هستند، به شرطی گنج فارغ از دستکاری و مدیریت سود و انگیزه های فرصت طلبانه ای باشند که سبب کاهش دقت سود می شوند (پاندر و پوتک، ۲۰۱۴؛ ذکر یا، ۲۰۱۲).

فرناندو و سوارنانجان^{۱۲} (۲۰۱۷) به بررسی تاثیر کیفیت حسابداری بر اجزای پاداش نقدی هیات مدیره پرداختند. در تحقیق آن ها از میزان تخصص حسابرس^{۱۳} به عنوان معیار کیفیت حسابداری استفاده شده است. نتایج تحقیق آن ها نشان داد که با بهبود تخصص حسابرس، معیارهای پاداش بر مبنای سود در تعیین پاداش نقدی هیات مدیره وزن بیشتری خواهند داشت. همچنین به بیان آن ها با بهبود تخصص حسابرس، معیارهای پاداش بر مبنای درآمد فروش در تعیین پاداش نقدی هیات مدیره وزن بیشتری خواهند داشت. آن ها در ادامه بیان نمودند که با بهبود تخصص حسابرس، سطوح حقوقی اعضای هیات مدیره در تعیین پاداش نقدی هیات مدیره کاهش می یابند. سرانجام تحقیق آن ها نشان داد که تاثیر تاثیر تخصص حسابرس بر وزن سود، درآمد و سطوح حقوق دریافتی در تعیین میزان پاداش هیات مدیره بعد از تصویب قانن سابق آکسلی^{۱۴} کاهش یافته است. نتایج تحقیق حاضر در رابطه با دو یافته اول تحقیق فرناندو و سوارنانجان (۲۰۱۷) مبنی بر این که با بهبود تخصص حسابرس، معیارهای پاداش بر مبنای سود و درآمد فروش در تعیین پاداش نقدی هیات مدیره وزن بیشتری خواهند داشت، همراستا است.

این نتیجه می تواند ناشی از پایداری موقت اخبار نامساعد و نیز پاداشهای غیرواقعی باشد که با نتایج پژوهشهای پورزمانی و طرازیان (۱۳۹۵)، ماتسوموتو (۲۰۰۲) و بورگستهلرو ایمس (۲۰۰۳) هم راستا است.

بر اساس نتایج تحقیق واعظ و همکاران (۱۳۹۶)، تاثیرپذیری پاداش به ازای ارقام تعهدی غیرعادی مثبت و بزرگ، معنی دار نیست و در پاداش دهی به این ارقام توجه کافی نمیشود. ولی پاداش به ازای هر گونه افزایش در ارقام تعهدی غیرعادی مثبت، اثر متقابل آن با سود هر سهم و نیز ارقام تعهدی غیرعادی مثبت و کوچک، افزایش مییابد. که نشان از بی توجهی به افزایش سود بوسیله ارقام تعهدی غیرعادی و در نتیجه کاهش نقش سود است که این نتیجه هم راستا با نتایج پژوهش کازان (۲۰۱۶) مبنی بر نقش مثبت ارقام تعهدی در افزایش کارایی قراردادهای است ولی با پژوهش های لینگ (۲۰۱۴) و بیجانچی و چن (۲۰۱۵) هم راستا نیست.

پیشنهادهای کاربردی

۱- پاداش دهی صرف بر اساس سود خالص گزارش شده و یا درآمد فروش، الزاما سبب انگیزش درست هیات مدیره و افزایش ارزش شرکت نمیشود. بلکه به دلیل انعطاف موجود در استانداردهای حسابداری و اختیار مدیران در گزینش رویه های حسابداری، این عمل ممکن است به انتقال ثروت از مالکان به مدیران شده و سبب کاهش ارزش شرکت شود. پیشنهاد میشود که در نظام پاداش دهی به هیئت مدیره، ویژگیهای سود از جمله دقت سود (ارقام تعهدی اختیاری فزاینده سود، دستکاری فعالیت های واقعی فزاینده سود، محافظه کاری مشروط، تطابق درآمد و هزینه و نیز دقت پیش بینی جریانهای نقدی توسط سود) مورد توجه و اعتنای کافی قرار گیرد و این شاخصها محوریت اصلی در شاخص سنجش عملکرد داشته باشند تا پاداش دهی متناسب با عملکرد واقعی و صحیح هیات مدیره انجام گیرد. بنابراین در این راستا اصلاح قانون تجارت در خصوص نحوه پرداخت پاداش، ضروری است.

منابع

- اسدی، مرتضی. دارابی، مجید (۱۳۹۱). کیفیت حسابداری. مجله حسابرس، ۶۲، ۱-۶.
- آذربایجانی، کریم، سروش یار، افسانه، یاریان کوپائی، سمانه (۱۳۹۰). جستجوی بهترین معیار عملکرد مالی، مجله حسابرس، شماره ۵۲، صص ۷-۱.
- بادآور نهندي، یونس، داداش زاده، قادر (۱۳۹۴). ارتباط بین هزینه های نمایندگی و قیمت گذاری نادرست سهام با تاکید بر نقش میانجی پاداش هیات مدیره. راهبرد مدیریت مالی، شماره ۱۱، صص ۷۱-۵۱.

¹² Fernando & Thevaranjan

¹³ Auditor specialization

¹⁴ Sarbanes-Oxley Act (SOX)

بنابی قدیم، رحیم، واعظ، سیدعلی، منتظر حجت، امیرحسین (۱۳۹۶). تبیین مدل پیش بینی پاداش هیات مدیره بر اساس ابعاد دقت، حساسیت و افق زمانی سود در شرکت های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران، شماره ۱۶، صص ۵۲-۲۹. پارسائیان، علی (۱۳۸۸). تئوری حسابداری مالی (ترجمه کتاب تئوری ویلیام اسکات)، انتشارات ترمه.

حساس یگانه، یحیی و آذین فر، کاوه (۱۳۸۹). رابطه بین کیفیت حسابرسی و اندازه موسسه حسابرسی، مجله بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۶۱، صص ۸۵ تا ۹۷.

حساس یگانه، یحیی، غالم زاده لداری، مسعود (۱۳۹۱). ارزیابی جامع کیفیت حسابرسی در ایران: فرصتهای تحقیقاتی. دهمین همایش حسابداری، دانشگاه الزهرا

حساس یگانه، یحیی و جعفری، ولی اله (۱۳۸۹). بررسی تأثیر چرخش مؤسسات حسابرسی بر کیفیت گزارش حسابرسی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه بورس اوراق بهادار تهران، سال سوم، شماره ۹، بهار، صص ۴۲-۲. جباری، حسن، کرمی، غلامرضا (۱۳۹۷). سنجش میزان مقبولیت و اهمیت عوامل تعیین کننده پاداش هیئت مدیره شرکت های ایرانی. دانش حسابداری، شماره ۳۵، صص ۱۲۸-۱۰۹.

جهاننهاد، آریتا، نوایی لواسانی، مرتضی (۱۳۹۱). تأثیر مدت تصدی حسابرس و نوع حسابرس بر گزارشگری محافظه کارانه سود. دوره ۵، شماره ۱۸، تابستان ۱۳۹۲، صفحه ۱۲۸-۱۰۷.

سجادی، سید حسین، رشیدی، باغی، محسن، ابوبکری، عبدالرحمن، شیرعلی زاده، محسن (۱۳۹۴). رابطه ی بین حق الزحمه ی حسابرسی و پاداش هیئت مدیره. شماره ۱۷، صص ۵۸-۳۹.

فخاری، حسین، رضانی، معصومه (۱۳۹۵). مطالعه ارتباط رفتار هزینه ها و تغییرات پاداش هیئت مدیره. دانش حسابداری، شماره ۲۴، صص ۶۵-۴۱.

مدرس سبزواری، احمد (۱۳۷۳). کاربرد تئوری نمایندگی در مدیریت مالی، تحقیقات مالی، شماره ۳، صص ۵۸-۴۴.

مهرانی، ساسان؛ کرمی، غلامرضا، سیدحسینی، سیدمصطفی، جهرومی، مهتاب (۱۳۹۴). تئوری حسابداری، جلد دوم، انتشارات نگاه دانش.

واعظ، سید علی، منتظر، امیرحسین، رحیم بنابی قدیم، حجت (۱۳۹۷). بررسی تأثیر ابعاد دقت سود بر پاداش هیئت مدیره در شرکت های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران، دانش حسابداری، شماره ۳۳، صص ۱۶۱-۱۳۱.

واعظ، سیدعلی، منتظر حجت، امیرحسین، بنابی قدیم، رحیم (۱۳۹۶). تأثیر دقت و حساسیت سود بر پاداش هیات مدیره، مجله پژوهش های کاربردی در گزارشگری مالی، شماره ۱۰، صص ۱۸۲-۱۵۳.

هشی، عباس، مظاهری فرد، کمیل (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین اندازه موسسه حسابرسی و کیفیت حسابرسی، تحقیقات حسابداری و حسابرسی، شماره ۱۷، صص ۵۱-۳۴.

یعقوب نژاد، احمد، محمد امیری (۱۳۸۸). بررسی عوامل مؤثر بر کیفیت گزارشهای حسابرسی و تأثیر عوامل مذکور بر ضریب همبستگی تغییرات قیمت و تغییرات سود سهام، پژوهشهای حسابداری مالی و حسابرسی، (۱)۱، صص ۷۴-۵۵.

لنگری، ناصر (۱۳۸۱). عوامل مؤثر بر استقلال و شایستگی حسابرسان، مجله مطالعات حسابداری، شماره ۱۰، تهران، صص ۶۱-۶۹.

De Anglo, L. E. (1981). Auditor size and audit quality. *Journal of Accounting and Economics* 3 (1), pp. 113-199.

Fernando, G., Thevaran, A. (2017). Impact of audit quality on the components of executive cash compensation. *Journal of Centrum Cathedra: The Business and Economics Research Journal* Vol. 10 No. 1, 2017 pp. 49-62

Hogan, C. E (1997) "Costs and Benefits of Audit Quality in the IPO Market : a self - Selection Analysis" , *The Accounting Review* . Vol . 72 , No . 1 , pp . 67-86.

Pandher, G., Pathak, J. (2014). The essential role of accounting earnings in returnmaximizing CEO compensation contracts. Working Paper, Odette School of Business University of Windsor.

Schauer, Charles D, & Reuben M. Smith (1980), Marketing Concepts and Applications . Mc Grow Hill

Scott, W. (2009). Financial Accounting Theory [Ali Parsayan], Printice Hall

Zakaria, I. (2012). Performance measures, benchmarks and targets in executive remuneration contracts of UK firms. British Accounting Review 44 (3), 189-203.

Investigating the effectiveness of sales-based criteria in determining the cash rewards of the board of directors by increasing the expertise of the auditor

Khalil Dehqan

Master of Accounting, Master Auditor of the Court of Audit

Email address: Khdehqan@gmail.com

Abstract

The main purpose of this study was to investigate the effectiveness of sales-based criteria in determining cash rewards of the board of directors by increasing the expertise of the auditor. In this regard, after the initial descriptive study of research variables, with the help of two hypotheses and using multiple regression models using panel data, the subject has been evaluated. The findings of the first hypothesis of the research show that with increasing the auditor's expertise, the effectiveness of the profit-based criterion in determining the cash rewards of the board of directors increases. Also, the results of testing the second hypothesis of the research indicate that with increasing the auditor's expertise, the effectiveness of the sales-based criterion in determining the cash rewards of the board of directors increases.

Keywords: Board Cash Rewards, Auditor Expertise, Profit-Based Criteria